

Internetconsultatie Wet werkelijk rendement box 3

Reactie van RH te Delft

1. Wat vindt u van het voorstel in algemene zin?

Uitgangspunten

De beoogde belasting is een belasting op inkomsten. Relevant voor het bepalen van de verschuldigde belasting daarbij is: 1) De omvang van de genoten inkomsten; 2) Het moment waarop die inkomsten worden genoten.

Ten aanzien van de omvang van de genoten inkomsten zijn twee benaderingen gebruikelijk:

a) het kasstelsel, waarbij daadwerkelijk gerealiseerde transacties binnen een periode bepalend zijn voor het bepalen van een inkomstensaldo, en;

b) het baten-lastenstelsel, waarbij daadwerkelijke gerealiseerde transacties een belangrijk aandeel hebben, maar waarin ook een balans van activa en passiva en hun waardering een rol speelt.

Verandering in waardering werken daarbij door in het resultaat.

Boekhoudstelsels kunnen niet naar believen gevoerd worden; naast wet- en regelgeving bestaan er professionele standaarden (IFRS). Daarnaast is een belangrijk begrip in de Nederlandse context het 'goed koopmansgebruik'.

Ten aanzien van het moment waarop inkomsten worden genoten is bij het kasstelsel het daadwerkelijke moment van de transactie leidend; bij de loonbelasting wordt wel gesproken van het 'genietingstijdstip'. In het baten-lastenstelsel is hierin meer vrijheid, maar is dit wel gebonden aan regels, zoals hierboven reeds benoemd.

Relevant in de context van dit wetsvoorstel is daarbij op te merken dat er (voor ondernemingen) vrijheid bestaat in de waarderingsbenadering van bezittingen en verplichtingen, waaronder waardering tegen 'historische kosten' of 'actuele waarde'. De reden dat deze opties bestaan is niet om de ondernemer fiscaal te bevoordelen, maar gaat terug op *wat bezit of kapitaal in de kern is: een middel om contante (gerealiseerde) inkomsten te genereren*.

In de ondernemingspraktijk leidt dit ertoe dat effecten en onroerend goed doorgaans tegen historische kosten worden gewaardeerd totdat zij geliquideerd worden; dat is immers het moment dat er een contant voordeel ontstaat. Alleen bij een waardevermindering, wat normaliter niet vaak zal voorkomen, wordt deze waardering geactualiseerd, omdat er dan sprake zal zijn van een nadeel dat weerspiegeld moet worden in relatie tot de contante baten.

Bezit of kapitaal moet zodoende alleen anders gewaardeerd worden indien dat een concreet voordeel (of nadeel) weerspiegelt, anders is van een gerealiseerde baat geen sprake. Dit is een essentieel punt, ook wanneer het om het belasten van vermogen gaat.

Een laatste belangrijk uitgangspunt, zoals de recente arresten van de Hoge Raad bevestigd hebben, is dat belastingheffing niet het ongestoorde genot van eigendom mag aantasten.

Oordeel

In algemene zin kan dan gezegd worden dat het onderhavige voorstel een verbetering is ten aanzien van het bestaande stelsel, doordat het vaker dan totnogtoe het geval is, de gerealiseerde inkomsten belast.

Wat echter fundamenteel fout is, is de manier waarop vermogen altijd tegen 'actuele waarde' moet worden gewaardeerd. Dit is fout, omdat dit vaak geen reëel voordeel weerspiegelt. Een onroerend goed dat op papier in waarde toeneemt leidt niet tot daadwerkelijke inkomsten voor de eigenaar. Datzelfde geldt voor obligaties, waarbij koersveranderingen meer zeggen over de actuele rente dan over de daadwerkelijke waarde van de hoofdsom, die immers over het algemeen tegen nominale waarde wordt terugbetaald aan het einde van de looptijd. Pas als een obligatie tussentijds wordt verkocht wordt een voordeel of nadeel gerealiseerd. Ook aandelenkoersen zijn dusdanig volatiel dat de koers van een aandeel op een willekeurige dag weinig zegt over het voordeel dat de houder ervan geniet; dat is beperkt tot dividend, totdat het aandeel verkocht wordt en een concreet voordeel wordt gerealiseerd. Het is niet voor niets dat banken over het algemeen slechts 60% van de waarde van een effectenportefeuille als onderpand aanvaarden. Pas nadat kapitaal geliquideerd is *en niet herbelegd* wordt kan gesproken worden van een reëel voordeel of nadeel.

Het tussentijds belasten van waardeverandering gaat voorbij aan de aard van kapitaal, namelijk dat het alleen waarde heeft naarmate het inkomsten kan genereren. Het tussentijds belasten van de waardeverandering zal bovendien inbreuk maken op het ongestoord genot van eigendom. Daarnaast zal het economisch verstorend werken doordat kapitaal geliquideerd moet worden om de belasting te voldoen en daarmee het vermogen om inkomsten te genereren vermindert.

Het huidige voorstel omvat dus nog steeds een fictiebepaling ten aanzien van de waardering van vermogen, in afwijking van het goed koopmansgebruik en de (morele) principes die hieraan ten grondslag liggen. Het verwacht de rol van geld als rekeneenheid (waardering vermogen) met de rol van geld als opspottmiddel (vrij opneembare spaar- en rekening courant tegoeden) en ruilmiddel (inkomsten).

Onzeker blijft zodoende of het ongestoorde genot van eigendom gewaarborgd is in dit voorstel. En dit alles ook in weerwil van het feit dat geen enkel ander land een dergelijke benadering voor het belasten van vermogen kent; dat anderen dit niet doen is niet toevallig zo.

Voorts, plaats ik vraagtekens bij het belasten van de eigen woning als vermogen; het is primair een gebruiksobject net als een auto. Het toekennen van een fictief voordeel daaraan, iets waarin Nederland ook tamelijk uniek is, tart de realiteit. Het forfaitaire aspect van dit voorstel ten aanzien van de woning(en) voor eigen gebruik, waarvan uiteraard ook al lang sprake is met het huurwaardeforfait in box 1, is mijns inziens in strijd met het ongestoorde genot van eigendom, ook al mag de Hoge Raad hier in het verleden anders tegenaan hebben gekeken. Het is een fictie die de realiteit geweld aandoet.

Vervolgens, de duur waarmee men een goed aanhoudt geeft een indicatie of er sprake is van kapitaalbelegging (gericht op contante inkomsten) of van speculatie (gericht op waarderingseffecten). Het zal om die reden zijn dat veel andere landen een onderscheid hanteren tussen *gerealiseerde* waardeverandering op de korte termijn (<12 maanden) en die op de langere termijn. De eerste wordt dan meestal hoger belast dan de laatste, ook om rekening te houden met geldontwaarding.

Hierop aansluitend; een ander fundamenteel punt is dat de geldontwaarding niet wordt meegenomen in het bepalen van waardeveranderingen, zoals in de MvT op p. 28 ook wordt

onderkend. Het zou aanbeveling verdienen alleen inkomsten gecorrigeerd voor inflatie te belasten, zoals ook al in bijvoorbeeld Australië en Colombia wordt gedaan. Een bruto rendement van 6% bij een inflatie van 3% levert een reëel rendement op van 3% (6-3). Als echter reeds het brutorendement wordt belast tegen bijvoorbeeld 33% blijft er van het reële rendement slechts 1%, ofwel een derde, over. Is dat redelijk? Bij een hogere inflatie en/of een lager rendement is een negatief reëel rendement (zowel voor als na belasting) te verwachten, wat een ongestoord genot van eigendom in twijfel trekt.

Overigens is het reële rendement op de Nederlandse 10-jarige staatsobligatie al sinds circa 2012 negatief. Dus voor reëel positief rendement moet extra risico worden genomen. Daar wordt in het voorstel geen rekening mee gehouden.

Jaarlijks wordt voor allerhande groepen de ontwikkeling van de reële inkomsten (= koopkracht) als uitgangspunt voor het bepalen van belastingtarieven en toeslagen genomen. Het wekt verbazing dat dit in box 3 ineens niet nodig wordt geacht.

De in de MvT p. 29 gedane bewering, "dat het heffingvrije inkomen indirect al in zekere mate een tegemoetkoming biedt voor het belasten van het nominale werkelijke rendement", is onzinnig voor diegenen die het grootste deel van de box 3 belasting opbrengen, omdat hun inkomsten dat heffingvrije inkomen vele malen te boven zal gaan.

Daarnaast is de suggestie dat deze benadering administratief moeilijk uitvoerbaar is ook onwaar: men hoeft slechts het genoten voordeel te corrigeren voor de jaarlijkse inflatiecijfers, die men tabelgewijs kan uitlezen en toepassen.

Als men desalniettemin van het nominale resultaat wil uitgaan, zou dit moeten leiden tot een aanmerkelijke beperking van het tarief. Het huidige tarief dat richting het box 1 niveau van 36%+ beweegt staat daartoe niet in verhouding. In elk geval geeft dit basis aan de argumentatie dat vermogenswinsten niet tegen tarieven moeten worden belast die vergelijkbaar zijn met bijvoorbeeld loonbelasting, omdat een deel van de vermogenswinst dient om het kapitaal in stand te houden en dus geen reëel voordeel oplevert.

Het doel van het belasten van gerealiseerde inkomsten, zoals leidend is in de vennootschapsbelasting en alle overige takken van de inkomstenbelasting, lijkt ondergeschikt te worden aan de uitvoerbaarheid, voorspelbaarheid en continuïteit, alsmede (en vooral) de gebudgetteerde hoogte van de belastingopbrengst. Dit is een principiële fout. De belastingbetaler en zijn belangen worden hier dus slechts als instrumenteel middel gezien – een gevaarlijke ontwikkeling die tendeert naar dehumanisering, die past in de reeks van affaires inzake het Groningen-gasveld en de toeslagenaffaire. Vermogenden zijn ook mensen, die weliswaar gefortuneerd zijn, maar daarom niet met willekeur behandeld moeten worden als sluitpost van de begroting.

De trend in het beleid van de afgelopen jaren is geweest om de 'kleine belegger', die electoraal significant is, uit de wind te houden en de rekening daarvan bij de meer vermogenden te leggen, onder het mom van het draagkrachtbeginsel. Zo is voor hen de belasting gestegen van 1,2% naar bijna 2%: een lastenstijging van 66%. Daar komt voor de woningbeleggers nog de verhoging van de leegwaarderatio bij.

Het beleid lijkt derhalve meer bepaald te worden door de wens tot herverdeling dan door de noodzaak van een principieel zuivere belastingheffing. En dit terwijl de vermogensongelijkheid in Nederland reeds relatief klein is en niet of nauwelijks is toegenomen de afgelopen decennia – dit in tegenstelling tot veel andere landen.

2. Beleidsmatige afwegingen

- a. Hoe staat u tegenover het voorgestelde systeem, dat een hybride karakter heeft en elementen van vermogensaanwas-, vermogenswinst-, en forfaitaire belasting omvat?

Zoals uit bovenstaande inleiding mag blijken is mijns inziens alleen een vermogenswinstbelasting een gerechtvaardigde benadering, omdat deze de enige is die uitgaat van gerealiseerd voordeel. Er zou daarbij ook een mogelijkheid voor een herinvesteringsreserve moeten bestaan, zoals bij onroerend goed in vennootschappen reeds het geval is.

Ook wanneer gekeken wordt naar de behandeling van beleggingsvennootschappen, waarvan de aard en de behandeling gebaseerd zijn op algemeen aanvaarde boekhoudkundige en fiscale principes, sluit een vermogenswinstbelasting daar het beste bij aan.

Een voordeel van de vermogensaanwasbelasting zou zijn dat "langdurig uitstel van belastingheffing voorkomen" wordt (MvT, p. 6). Dit is een incorrecte notie, omdat het genoten voordeel ook uitgesteld wordt. Om dezelfde reden is brutopensioenpremie aftrekbaar (= onbelast) en wordt nettopensioenvermogen ook niet belast. Zoals in de MvT aangegeven wordt (pp. 17-18): "Op de zeer lange termijn is er geen verschil in opbrengst met een vermogensaanwasbelasting. Het kabinet acht de regeling doelmatig, omdat de kosten van tijdelijke aard zijn." "Het verschil in belastingopbrengst tussen beide stelsels wordt ieder jaar kleiner" (p.28).

Tot slot is een vermogensaanwasbelasting niet gerelateerd aan het handelen van de belastingbetaler. Ook al geniet hij geen contante inkomsten zoals dividend of rente en doet hij geen enkele transactie, als de papieren waarde van zijn bezittingen op 31-12 hoger is dan op 1-1 van hetzelfde jaar ontstaat ineens een belastingvordering. Dit is volstrekt onredelijk.

- b. Hoe verhoudt dit zich tot alternatieven zoals een volledige vermogenswinst- of vermogensaanwasbelasting, of een vermogensbelasting?

Een vermogenswinstbelasting is een principieel zuiverder en rechtvaardiger manier van belastingheffing, omdat dit het beste aansluit bij het uitgangspunt van gerealiseerd voordeel.

Een vermogensbelasting gaat hieraan voorbij en kent dezelfde tekortkomingen als de oorspronkelijke box 3 benadering van $30\% * 4\%$.

Daarnaast moet bij de bepaling van het gerealiseerde voordeel rekening worden gehouden met de geldontwaarding.

- c. Wat vindt u van de keuze voor een vermogensaanwasbelasting als primaire regeling?

Slecht. Het leidt tot een reële last tegenover niet gerealiseerde voordelen en werkt juist daardoor economisch verstorend – in tegenstelling tot wat er in de MvT wordt beweerd. Het lijkt ook alleen maar bedoeld om de kasstroombeheersing van de overheid te vergemakkelijken en offert daar de integriteit van de fiscale grondslag en waardering aan op.

Ook de zogenaamde verminderde administratielast is geen argument, aangezien die voor rekening en risico van de belegger komt, inclusief de gevolgen van een gebrekkige administratie. Bovendien is het bijhouden van een meer uitgebreide administratie bij rechtspersonen en in andere landen kennelijk ook geen bezwaar, dus waarom nu ineens in Nederland voor natuurlijke personen wel?

- d. Welke overwegingen heeft u met betrekking tot de uitzondering voor de eerste woning in box 3 voor eigen gebruik, en welke voordelen en nadelen ziet u hierin?

Het benaderen van de eigen woning als een vermogensbestanddeel is principieel onjuist. Het is een gebruiksobject net als een auto. Een woning is echter naar zijn aard duurzamer en daardoor waardevaster, maar vereist ook onderhoud en aanpassingen aan de tijd. Woningen lijken vooral toe te nemen in waarde in de tijd. De vraag is echter of dit een resultaat uit vermogensbeheer is: er is vooral sprake van inflatie.

Deze zelfde redenering is ook van toepassing op andere woningen voor eigen gebruik, zoals een vakantiewoning.

De eigen woning dient dus vrijgesteld te zijn van belasting in de vermogenssfeer. Daarnaast moeten de hypotheekrenteaftrek en het huurwaardeforfait in box 1 worden afgeschaft.

- e. Het forfait voor de eerste woning in box 3 omvat het gehele rendement inclusief kosten, waaronder financieringskosten. Wat vindt u hiervan?

Zo de eigen woning al belast moet worden, wat ik dus bestrijd, dan moeten hier uiteraard alle kosten in worden meegenomen die hun weerslag hebben op de waardeontwikkeling. Wat derhalve nog mist in het huidige voorstel is de aftrekbaarheid van onderhoudskosten en kosten voor verbetering die hun weerslag zullen hebben in de waarde van de woning, zoals keuken, badkamer en, niet in de laatste plaats, duurzaamheidsuitgaven. Een forfaitaire benadering introduceert wederom een fictie, die de realiteit (veel) geweld aan zal doen. Het huidige voorstel is op dit punt dus inconsequent en incompleet.

- f. Hoe staat u tegenover de uitzondering voor aandelen van familiebedrijven en startups?

De praktische noodzaak hiertoe onderstreept hoe principieel verkeerd een vermogensaanwasbelasting is. Dus de uitzondering is gerechtvaardigd, omdat een vermogenswinstbelasting überhaupt een rechtvaardiger manier van belasting heffen is.

- g. Vindt u dat de gekozen forfaits resulteren in een evenredige belastingdruk over de verschillende vermogenscategorieën? Zo ja, waarom, en zo nee, waarom niet?

Ik vind de gekozen forfaits heel hoog. Het doet denken aan de hutbelasting die de Duitse kolonisator destijds oplegde aan de inheemse Namibiërs om ze tot arbeid te dwingen.

- h. Wat is uw visie op het onderscheid tussen het belasten van eigen gebruik van een onroerende zaak onder het vermogenswinstregime (via een forfait) en het belasten van een verhuurde onroerende zaak (gebaseerd op werkelijke huurinkomsten minus kosten en het activeren van verbeteringen)?

Dat laatste is mijn voorkeursbenadering voor het gehele stelsel. De eigen woning moet überhaupt niet belast worden, omdat hier geen contant voordeel tegenover staat. Daar staat tegenover dat ook financierings- en andere kosten van een eigen woning niet aftrekbaar moeten zijn (ook niet in box 1). Indien men wel overgaat tot het belasten van de eigen woning dan moeten ook echt alle kosten voor onderhoud en verbetering aftrekbaar zijn – dat zal niet forfaitair afgedaan kunnen worden zonder de realiteit veel geweld aan te doen.

3. Gedragseffecten

- a. Welke gedragseffecten verwacht u als gevolg van de hybride aard van het stelsel, met name met betrekking tot de uitzondering van vermogensaanwas op vastgoed, aandelen van familiebedrijven en startups? In welke mate verwacht u dat deze effecten zullen optreden?

Ik verwacht op dit punt geen noemenswaardige effecten.

- b. In welke mate denkt u dat het stelsel mogelijkheden biedt voor belastingarbitrage, zowel binnen het hybride stelsel als in relatie tot box 2? Hoe verschilt dit volgens u van het huidige (overbruggings)stelsel?

Het stelsel zal het oprichten van beleggings-bv's aanmoedigen indien de effectieve belastingdruk vergelijkbaar is. Ik zou zelfs willen pleiten voor het fiscaal faciliteren van het overbrengen van onroerend goed naar een beleggings-bv door middel van een vrijstelling voor de overdrachtsbelasting in zo'n geval.

Daarnaast verwacht ik dat meer vermogenden Nederland de komende jaren zullen verlaten, waardoor de opbrengst van deze belasting lager zal uitvallen, naast de secundaire economische effecten van het kleiner worden van deze groep. Aantrekkelijke vestigingslanden: Duitsland (26,25% tarief), Spanje (19-28%) en buiten Europa zijn er nog vele nog betere voorbeelden.

4. Valutareresultaten behaald met banktegoeden

Valuta-effecten moeten niet belast worden, evenals de resultaten behaald met zogenaamd beleggingsgoud, omdat deze – in tegenstelling tot ontvangen rente – niet duiden op reële voordelen, maar op de marktwaardering van de euro als ruilmiddel.

5. Aftrekbaarheid van rente van consumptieve schulden

Consumptieve schulden zijn niet aangegaan voor het vormen van vermogen. De betaalde rente kan worden gezien als een onderdeel van de (reguliere) consumptie-uitgaven. Zomin consumptieve uitgaven in box 1 aftrekbaar zijn (behalve de hypotheekrente), zo moeten ze evenmin betrokken worden in box 3 en moeten rente en overige kosten niet aftrekbaar zijn.

6. Onroerende zaken

- a. Hoe u denkt dat het zeker stellen dat er sprake is van hoofdzakelijk eigen gebruik bij de eerste woning sparen en beleggen het beste te bepalen is.

Ik zou dit niet weten. Deze vraag en de problematiek waar die uit voortkomt duidt al op de onzaligheid van deze hele benadering. Waarom zou het zo erg zijn om de keuze aan de belastingbetaler zelf te laten met als voorwaarde dat de keuze voor een heel belastingjaar geldt, tenzij de woning tussentijds vervreemd wordt?

- b. Afweging tussen het voorkomen van arbitrage en uitvoerbaarheid én de feiten en omstandigheden die zich bij belastingplichtigen kunnen voordoen.

Het niet laten teruggaan van de eigen woning naar de zodanige forfaitaire status lijkt vooral het belang van de fiscus te dienen en niet dat van de burger, zoals dit hele voorstel deze volgorde van prioriteiten ademt.

7. Afbakening startende innovatieve onderneming

Verhandelbaarheid lijkt mij het beslissende criterium. Overigens niet alleen voor startende innovatieve ondernemingen. Immers om diezelfde reden valt onroerend goed ook onder een ander regime. Ben overigens benieuwd hoe überhaupt de waarde van dergelijke ondernemingen tussentijds bepaald zou gaan worden.